
O'QUV USTAXONASINI TASHKIL ETISH VA JIHOZLASH HAMDA ESTETIK KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

F. B. Mardonova

Navoiy davlat universiteti, "Texnologik ta'lim" kafedrası o'qituvchisi.

F. H. Zulfiqorova

Navoiy davlat universiteti, "Texnologik ta'lim" yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada "O'quv ustaxonasini tashkil etish va jihozlash" modulini o'qitish jarayonida o'quvchilarda estetik ko'nikmalarni shakllantirishning o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Amaliy mashg'ulotlar asosida yaratilgan ustaxonalar nafaqat texnik mahoratni, balki did, tashkiliy madaniyat va dizayn tushunchalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Vizual taqdimotlar, estetika, amaliy loyihalar, muqobil dizayn, estetik ko'nikma,

Respublikamizda ta'lim muassasalari oldiga o'quvchi-yoshlarni xalq xo'jaligining turli sohalarida samarali mehnat qilishga, kasb-hunarlarni ongli ravishda tanlashga tayyorlash bo'yicha qo'ygan ijtimoiy buyurtmasini bajarishda texnologiya fani o'qituvchisining faoliyati beqiyosdir. Davlat ahamiyatiga molik ushbu vazifani bajarish uchun texnologiya fani o'qituvchisidan pedagogik mahoratni hamda rivojlanib borayotgan pedagogik jarayon talablari darajasida pedagogika, psixologiya, metodika fanlari yutuqlari, zamonaviy texnika va ilg'or texnologiyalar, ishlab chiqarish va bozor iqtisodiyoti munosabatlari va qonuniyatlari bo'yicha mukammal bilimlar, ko'nikmalarni egallashni taqozo etadi. Ta'lim islohotlarining hozirgi bosqichida erkin fikrlovchi tashabbuskor shaxsni tarbiyalash muammosi alohida dolzarblik kasb etmoqda.

Bugungi kunda kasb-hunar ta'limida faqat texnik bilim va amaliy ko'nikmalargagina emas, balki estetik tafakkur, muhitga mos dizayn va chiroyli tashkil qilingan ish joyini yaratishga bo'lgan talab ortib bormoqda.

Zamonaviy ta'lim tizimida amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, texnik va ijodiy salohiyatni rivojlantirishda o'quv ustaxonalari muhim o'rin egallaydi. Ular nafaqat kasb-hunar o'rgatishda, balki estetik dunyoqarashni shakllantirishda ham xizmat qiladi. Shu bois, o'quv ustaxonasini to'g'ri tashkil etish, texnik vositalar bilan jihozlash va estetik tamoyillar asosida yondashish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida amaliy mashg'ulotlarga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Ayniqsa, texnologiya fanining o'qitilishida o'quv ustaxonalarining roli beqiyosdir. O'quv ustaxonalari — o'quvchilarda nazariy bilimlarni amaliyot bilan mustahkamlash, kasbiy ko'nikmalar va texnologik tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy o'quv ustaxonasini tashkil etishda quyidagi didaktik mezonlar asosiy ahamiyat kasb etadi:

- amaliy mashg'ulotlar uchun xavfsiz va ergonomik muhitni ta'minlash;
- har bir o'quvchi uchun individual ish joyining mavjudligi;
- moslashuvchan va mobil mebel va jihozlardan foydalanish;
- fanlararo integratsiyaga asoslangan (STEAM) yondashuvni qo'llab-quvvatlash;
- raqamli texnologiyalar bilan jihozlash (kompyuterlar, 3D printerlar, Arduino va boshqalar).

Shuningdek, o'quv ustaxonalari ekologik, sanitariya-gigiyena va yong'inga qarshi xavfsizlik talablarga javob berishi zarur.

O'quv ustaxonasining estetik talablariga ustaxonaning ichki ko'rinishi, yorug'lik bilan ta'minlanishi, uskunalarning ergonomik joylashuvi, rang uyg'unligi – bularning barchasi o'quvchilarda did va estetik fikrlashni shakllantiradi. Estetik jihatdan tashkil etilgan ish joyi nafaqat unumdorlikni oshiradi, balki o'quvchining ijodiy yondashuvini rag'batlantiradi.

“O'quv ustaxonasini tashkil etish va jihozlash” modulining samarali o'qitilishi orqali o'quvchilarda estetik ko'nikmalarni shakllantirish mumkin. Buning uchun modul faqat texnik tayyorgarlik emas, balki estetik tarbiya vositasi sifatida ham ko'rib chiqilishi lozim. Amaliyotga yo'naltirilgan, dizaynga asoslangan yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy va professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

O'quv ustaxonasini tashkil etishda quyidagi asosiy yondashuvlarga e'tibor qaratish lozim:

- Har bir ustaxona aniq vazifalarga xizmat qiladigan zonalarga ajratilishi kerak, masalan, ishchi zona, nazariy mashg'ulotlar uchun zona, asbob-uskuna saqlash joyi, namoyish maydoni va h.k.

- Interaktiv jihozlar va raqamli texnologiyalar: Zamonaviy ustaxonalar interaktiv doskalar, 3D-printerlar, raqamli o'lchov vositalari kabi texnikalar bilan jihozlanmoqda. Bu o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va zamonaviy kasb-hunar talablari bilan uyg'unlashadi.

- Modullik va moslashuvchanlik: Ustaxona jihozlari ko'chma va moslashuvchan bo'lishi kerak, chunki turli mashg'ulotlar turli joylashuv va asboblarni talab qiladi.

Estetik ko'nikmalar — bu atrofdagi muhitga, asarlar va buyumlarga go'zallik nuqtai nazaridan baho bera olish, chiroyli ishlashga intilish, estetik me'yorlarga amal qilish qobiliyatidir. Bunda quyidagi yondashuvlar muhim hisoblanadi:

1. Dizayn va ergonomik tamoyillar: Ish joyi chiroyli, yorug', qulay va tartibli bo'lishi o'quvchilarda estetik dunyoqarashni rivojlantiradi. Yaxshi tashkil etilgan muhit tarbiyaviy vosita sifatida xizmat qiladi.

2. Ijodiy yondashuvni rag'batlantirish: Ustaxonalarda ijodiy topshiriqlar, muqobillik asosida ishlash, muhandislik dizayni elementlari bilan tanishtirish o'quvchining estetik ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

3. Madaniy va san'atga oid komponentlar: Kasbiy ta'lim jarayonida milliy hunarmandchilik, bezak san'ati va dizayn elementlarini o'rgatish estetik tarbiyaning tarkibiy qismidir.

Raqamli texnologiyalar bilan jihozlangan ustaxona o'quvchining analitik tafakkurini rivojlantiradi. Ushbu jihozlar yordamida darslarda loyiha asosidagi yondashuv (Project-Based Learning) samarali qo'llaniladi.

Texnologik ustaxonalar bugungi kunda o'quvchilarning mehnat ko'nikmalari bilan birga, estetik qarashlarini shakllantirishda muhim rol o'ynamoqda. Ustaxonaning to'g'ri tashkil etilishi, zamonaviy uskunalar bilan jihozlanishi va pedagogik yondashuvlar bilan boyitilishi ta'lim samaradorligini oshiradi. Estetik ko'nikmalar esa o'quvchining kasbiy madaniyatini mustahkamlab, uni har tomonlama barkamol inson sifatida shakllantirishda xizmat qiladi.

Asosiy adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-noyabrdagi PQ–4507-son qarori – Kasb-hunar ta'limi tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida.
3. Abduazizov I., Jo'rayev T. Texnologik ta'lim nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: TDPU, 2020.
4. Nosirov B., Qosimov Sh. Mehnat ta'limi va uni o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
5. Raximov M., Haydarov A. Kasb-hunar kollejlari uchun texnologik mashg'ulotlar laboratoriyasi uslubiyoti. – Samarqand: Samarqand nashriyoti, 2021.
6. Dewey J. Art as Experience. – New York: Minton, Balch & Company, 1934. (Estetik tarbiya nazariyasi uchun klassik manba).
7. Баринов В.А., Князева Н.В. Учебные мастерские в образовательных учреждениях: проектирование и оборудование. – Москва: Академия, 2019.